

Programansvarig: Martin Holmberg
Lindholmen Science Park
Datum: 2023-05-16

RAPPORT
2023:1
Lokal demokrati i en digital värld

LYCKAD KOMBINATION STÄRKER DEMOKRATIN

Lokalmedier och bibliotek skapar viktiga fysiska mötesplatser

Många förstagångsväljare saknar kunskap om svenska val och det finns ett stort behov av fysiska platser för möten och samtal, som motvikt till vårt allt mer digitaliserade samhälle. Här finns biblioteken som outnyttjad arena – det visar ett unikt samarbete mellan lokala nyhetsmedier och bibliotek. Samarbetet har ytterligare stärkts av invånarinitiativ och andra aktörer, en lyckad kombination för att stärka demokratin.

Innehåll

Medier & demokratis rapporter	3
Sammanfattning	4
Borås: “Deras kunskaper och kontakter var ovärderliga”	6
Falköping: “Vi påmindes om vikten av närhet”	13
Vänersborg: “Mycket stort behov av information om politik”	18
Förslag för framtiden	24
Nära medborgarna – kärnan för både lokala medier och bibliotek	25
Referenser	32
Tidigare rapporter från Medier & demokrati	34
Kontakter	36

Medier & demokratis rapporter

Den historiskt snabba medieutvecklingen innebär både möjligheter och utmaningar. En kärnfråga är hur demokratin påverkas. Medier & demokrati vid Lindholmen Science Park stimulerar spjutspetsprojekt för nya kunskaper och innovationer – just inom gränssnittet medie- och demokratiutveckling och ett prioriterat område är medierelaterad data- och AI-baserad innovation.

Programmet har även en nyckelroll för att sprida kunskaper och publicerar därför regelbundet aktuella rapporter. Denna rapport är nummer 21 i serien, och sammanfattar projektet *Lokal demokrati i en digital värld*.

I rapporten redogör representanter från lokaltidningar och bibliotek i Borås, Falköping och Vänersborg vad de gjort i projektet och vilka lärdomar de tar med sig från arbetet. Rapportförfattarna är de som drivit och genomfört projektets huvudsakliga arbete, att stärka demokratin genom samverkan och publika aktiviteter.

Rapporten innehåller även resultat och slutsatser från de forskare som följt projektet, Malin Picha Edwardsson och Maria Zuiderveld från Södertörns högskola. Vilka likheter och skillnader finns mellan lokaltidningarna och biblioteken? Hur förändras arbetsformer och processer när de samverkar? Hur har samarbetet förändrat förhållningssättet till lokala mediers och biblioteks positioner i den lokala demokratin?

Projektet är finansierat av de deltagande parterna samt Västra Götalandsregionens kulturnämnd.

Medier & demokrati är en nationell samverkansplattform för medieinnovation och samhällsforskning. Målet är att stärka mediernas innovationskraft, journalistiken, det offentliga samtalet och demokratin. Framträdande områden är experimentella forskningsprojekt, data- och AI-relaterad medieutveckling, medie- och informationskunnighet samt kunskapsspridning och nätverksbyggande. Läs mer: medierochdemokrati.lindholmen.se

Martin Holmberg, programansvarig
031-764 70 61, martin.holmberg@lindholmen.se

Lindholmen Science Park i Göteborg är en världsledande samverkansmiljö inom områdena mobilitet, AI, ICT, media och visualisering. Den erbjuder en neutral arena där näringsliv, akademi och myndigheter tillsammans driver innovation för samhällsutveckling. I mer än 20 år har Lindholmen Science Park varit med och skapat framgångsrika samarbeten på regional, nationell och internationell nivå. Läs mer: lindholmen.se

Sammanfattning

Bibliotek och nyhetsmedier är båda viktiga aktörer i demokratin, och har ett uppdrag att bidra till att medborgare får tillgång till viktig samhällsinformation. I projektet *Lokal demokrati i en digital värld* var syftet att stärka demokratin genom att låta bibliotek och lokala nyhetsmedier jobba tillsammans. Genom att initiera och genomföra publika aktiviteter var målet att öka intresset för kunskaps- och nyhetsförmedling, folkbildning och opinionsbildning, samt att stärka invånarnas medie- och informationskunnighet.

Projektets aktiviteter genomfördes i huvudsak under valåret 2022, eftersom valår gör demokrati-frågan extra aktuell. Projektet pågick parallellt på tre platser i Västra Götaland: Borås, Falköping och Vänersborg. I varje stad samarbetade lokaltidningen med biblioteken. Samtliga parter i projektet var:

- Biblioteken i Borås, Falköping och Vänersborg
- Lokala nyhetsmedierna Borås Tidning (Gota Media), Falköpings Tidning (Bonnier News Local) och TTELA (Stampen Media)
- Södertörns högskola
- Medier & demokrati vid Lindholmen Science Park

Biblioteken och lokaltidningarna fick själva komma överens om vilka aktiviteter eller arrangemang de ville genomföra inom projektets ramar, och hur arbetet med dessa skulle gå till. Forskare från Södertörns högskola har genomfört följeforskning och projektet har övergripande koordinerats av Medier & demokrati.

Samverkan mellan biblioteken och lokaltidningarna resulterade i en rad aktiviteter: valevenemang för unga, informationskvällar för personer som skulle rösta för första gången i Sverige, en utställning, flera debatter, föreläsningar med mera.

Målgruppen var allmänheten men med ett särskilt fokus på unga förstagångsväljare, nyblivna invånare som skulle rösta för första gången i Sverige och områden med lägre valdeltagande. Detta tog de deltagande aktörerna fasta på, näst intill alla aktiviteter fokuserade på något av de utpekade fokusområdena.

Projektet gav flera lärdomar till både nyhetsredaktionerna och biblioteken:

- Kunskapen om demokrati och val var lägre än förväntat hos många invånare.
- Att skapa aktiviteter i samarbete med andra aktörer, och även invånare, är en nyckel för att nå nya målgrupper.
- Lokala aktiviteter kan skapa större engagemang än bredare satsningar.

”Behovet av information inför politiska val är mycket stort, särskilt hos människor med annat modersmål än svenska. Det verkar även vara viktigt att förmedla en försäkran att det är säkert att rösta i Sverige.”, skriver deltagarna från Vänersborg i rapporten.

Projektet har studerats av medieforskarna Malin Picha Edwardsson och Maria Zuiderveld vid Södertörns högskola. De har genom intervjuer med deltagarna analyserat arbetet utifrån frågeställningar som vilka likheter och skillnader det finns mellan lokaltidningarna och biblioteken, hur

arbetsformer och processer förändras när de samverkar och hur samarbetet förändrar förhållnings-sättet till deras positioner i den lokala demokratin.

Resultaten visar på stor potential i samarbeten mellan bibliotek och nyhetsredaktioner.

”Den största effekten av projektet var troligen att de inblandade bibliotekarierna och journalister-na inspirerades av varandra och såg potentialen i det gemensamma demokratiarbetet framöver.”, skriver forskarna i rapporten.

Forskarna drar flera viktiga slutsatser:

- Det finns flera likheter mellan bibliotek och lokala medier: de är oberoende, objektiva och med det demokratiska uppdraget i förgrunden. Båda parterna arbetar med källkritik, folkbildning, samhällsnytta och med fakta som bas. Båda vill också bredda sin målgrupp och nå ut till nya användare.
- Biblioteken har en unik position i det lokala samhället och når en målgrupp som mediehusen gärna vill nå, nämligen unga vuxna. Biblioteken å sin sida såg potentialen i att lära sig av mediehusens offensiva sätt att marknadsföra sig för att stärka sin position som demokratisk arena.
- Projektet tydliggjorde vikten av den lokala närvaron i fysisk form. Det finns en potential i biblioteken som en plats som är värd att utforska, inte minst som ett sätt för lokala medier att komma närmare sina medborgare.
- Det finns ett behov av fysiska platser för möten och samtal, som motvikt till vårt allt mer digitaliserade samhälle.

Som en del av projektet är en vetenskaplig artikel under produktion. Projektet har även gett andra ringar på vattnet och uppmärksammats i flera sammanhang. Bland annat bjöd Kulturdepartementet in projektet för en presentation. Den ägde rum i mitten av juni 2022 när projektet varit i gång i ett halvår. Projektet bjöds även in för att hålla en föreläsning vid Bibliotekshögskolan i Borås i september. Föreläsningen skedde för masterstudenter i biblioteks- och informationsvetenskap och gav dels en inblick i hur en innovations- och samverkansmiljö som Lindholmen Science Park verkar, dels om olika aktiviteter och perspektiv in i projektet. Även andra aktörer nationellt – bibliotek, mediehus och regioner – har uttryckt nyfikenhet och intresse för projektet.

I Borås samarbetade Borås Tidning och Biblioteken i Borås. Här beskriver de vilka aktiviteter de arrangerade inom projektets ramar, med fokus på ett huvudexempel, samt vilka lärdomar de tar med sig från arbetet.

Några veckor innan valet kunde invånarna mingla med politiker i stadsdelen Norrby i Borås.

Foto: Jan Pettersson

”Deras kontakter var ovärderliga”

Både bibliotek och nyhetsmedier har uppdrag som handlar om folkbildning och demokrati, det ville vi i Borås gemensamt utveckla. Borås Tidning gick in i projektet med en förhoppning om att öka sin demokratiska nytta och nå grupper som annars är svåra att nå, exempelvis människor bosatta i så kallade särskilt utsatta områden. Biblioteket gick från sin sida in med en förhoppning om ett ökat invånarengagemang.

– Vi hoppas att vi får röster om demokrati från hela staden, att vi utforskar nya sätt att samarbeta med lokala medier och att vi får en öppen och bred diskussion om vad demokrati är och kan vara, sa Olof Berge-Kleber, bibliotekschef i Borås, i starten av projektet.

Under projektets gång har vi varit två medarbetare från Borås Tidning och en från Biblioteken i Borås som samarbetat. Vi hade återkommande möten och tog gemensamt fram och genomförde fyra olika aktiviteter. Vi fördelade arbetsuppgifter utefter tid och förmåga men arbetade hela tiden tätt tillsammans.

Medverkande aktörer:

Biblioteken i Borås, Borås Tidning

Personer som drivit arbetet:

Maria Nordin, bibliotekarie/projektledare,
Biblioteken i Borås

Hanna Grahn, agendachef, Borås Tidning

Frida Dam Bergstedt, reporter, Borås Tidning.

Valevent för unga väljare

Ska du rösta för första gången?
Hur gör man? Vad står partierna för?

Välkommen till en kväll med fokus på
Brott och straff
Arbetsmarknad
Ekonomi

Vi ställer frågor, politikerna svarar.

Kvällen för företagingsväljare arrangeras av unga studenter från Göteborgs universitet, i samarbete med Borås Tidning och Biblioteken i Borås.

Plats: Navet, 20 maj, kl 17.30. Fri entré. Snacks och dricka bjuds.

Borås Tidning

BIBLIOTEKEN
I BORÅS

BORÅS STAD

Valeventet för unga arrangerades av Lejla Grebić, Lamija Muharemović, Safiya Nor, Rumesa Hamed, Ghadir Nessayif och Amarachi Ibekeme i samarbete med Borås Tidning och Biblioteken i Borås.

Foto: Belmin Nuhic, Lars-Åke Green

Det här gjorde vi

Valevent för unga väljare

Poppade popcorn, valmaterial i mängder och unga som pratade politik. Det var konceptet för valeventet i Borås och långt över hundra ungdomar strömmade till.

Vad

Det började med att en ung kvinna, Lamija Muharemović, som bor på Norrby, ett så kallat särskilt utsatt område i Borås, tog kontakt med Borås Tidnings integrationsreporter Vildana Aganović. Lamija är engagerad i en tjejsamtalsgrupp på Norrby kallad "A sister thing", och i det sammanhang- et hade de fått frågor från andra unga kvinnor om höstens val. Det enklaste för dem hade varit att arrangera en temakväll inom ramen för "A sister thing", men de ville mer, framför allt nå fler perso- ner. Lamija Muharemović studerar statsvetenskap i Göteborg och nu ville hon och några kursare till henne arrangera en kväll som riktade sig till unga. Hennes fråga till BT var: Kan ni hjälpa oss med detta?

Varför

Projektet *Lokal demokrati i en digital värld* låg precis i startgroparna och det kändes självklart att både bejaka de unga kvinnorna, och lyfta in det i projektet. De ville exakt det som vi själva ville, nå ut till unga i frågor om valet.

Hur

Vi drog i gång med att boka ett antal möten där vi till en början vil- le lyssna in vad det var de faktiskt ville göra. Deras mål var att få ut information om både själva valet och hur det går till, och partierna. För dem var det också självklart att de ville ta avstamp i ungdomarnas egen vardag. Varför ska man bry sig om politik, spelar det egentligen någon roll. Och hur gör man när man röstar?

” De ville hellre prata arbetslöshet än öppettider på krogen, hellre kriminalitet än utbildnings- chanser.

Från vår sida poängterade vi betydelsen av partineutral information och att vi ansåg att eventet skulle arrangeras i en lokal i centrum för att öka chansen att nå fler. Studenternas tanke inledningsvis var att det skulle äga rum på Norrby. Under veckorna som gick stöttade vi dem i manusskrivandet och i paketeringen av kvällen. Politiker från de åtta partier som är representerade i fullmäktige i Borås bjöds in. Datum och lokal bokades, och en plan för hur eventet skulle marknadsföras lades upp. Dels spred vi informationen via Bibliotekets och Borås Tidnings vanliga marknadsföringskanaler, sociala medier, bt.se och även papperstidningen, dels via gymnasieskolor och ungdomsgårdar. Vi pratade med enskilda människor och bad dem sprida eventet i sina kanaler.

Upplägget för kvällen var att de unga kvinnorna informerade om valet med stöd av powerpoint-bilder. Informationen var grundläggande eftersom de fått många frågor kring det mest basala, som var man röstar och vad man behöver ha med sig till vallokalen. En panel med politiker fick svara på frågor utifrån tre huvudteman: arbetsmarknad, brott och straff och ekonomi. Ämnena var valda utifrån en enkel enkät som studenterna själva gjort. Det var intressant att notera att det kanske inte är ämnen som spontant förknippas med just unga. De ville hellre prata om arbetslöshet än öppettider på krogen, hellre om kriminalitet än utbildningschanser.

Alla åtta partier som är representerade i fullmäktige i Borås ställde upp med politiker. Partierna bjöds också in att ha med sig information och svara på frågor i pausen, och före och efter scen-samtalen. Borden vi hade ställt ut fylldes med valsedlar, karameller och partibroschyrer. Även Stadsbiblioteket passade på att visa upp tillgängliga böcker om demokrati. Vi ville bjuda på något och hyrde en popcornmaskin, rullade ihop tidningar och delade ut popcorn och dricka till dem som ville ha.

Vi från Borås Tidning och Biblioteket var på plats under kvällen och stöttade tjejerna och hjälpte även till med praktikaliteter. Evenemanget uppmärksammades på nyhetsplats både inför och efter att det ägde rum, samt i en krönika. Vi filmade också eventet och lade ut på bt.se i efterhand. Syftet var att kunna nå fler genom eftertittning men vi valde att inte livesända på grund av att BT inte helt kunde kontrollera vad som skulle hända på scenen.

Över 150 personer kom och lyssnade på valeventet.

Foto: Simon Talvend Gillner

Hur det gick

Eventet ägde rum en fredag i slutet av maj, mest för att det var den enda dagen som den lokal vi ville vara i var ledig. Några av oss var oroliga för att det skulle innebära att många hade annat mer spännande för sig. Men bara några minuter efter att vi hade öppnat dörrarna kunde vi slappna av. Över 150 personer kom för att lyssna och majoriteten av dem var under 25. Vi fick till och med ställa ut fler stolar.

När vi sopade golvet rent från popcorn och stolar två och en halv timme senare var det en av de unga engagerade kvinnorna som pustade ut uppflugen på scenkanten och utbrast: ”Nu hoppas jag att alla går och röstar i höst”.

Vi ser flera framgångsfaktorer med valeventet, men vår bedömning är att den viktigaste av dem alla var att initiativet kom från ungdomarna själva. Deras kunskaper och deras kontakter var ovärderliga och det som gjorde att många unga som vi annars har svårt att nå valde att komma och lyssna. En viktig faktor för ett lyckat event, som vi har tagit till oss, är att samarbeta med människor som har rätt kontakter. Eventet gjordes av unga för unga.

Eller som initiativtagaren Lamija Muharemović själv uttryckte det inför eventet: ”Min tanke är att det skulle bli något stort och legitimt, så att man som ung ska känna sig sedd. Jag vill att unga ska känna att de är viktiga, att ens röst betyder något. Det här valeventet görs av unga för unga, för att visa att vi har makt och möjlighet att förverkliga våra idéer och visioner.”

Det här gjorde vi också

Föreläsning om källkritik och sociala medier

En kväll i april bjöd vi in journalisten och författaren Jonathan Lundberg till scenen på Stadsbiblioteket i Borås. Jonathan pratade utifrån sina två böcker ”Från världskrig till nätkrig – hundra år som formade internet” (2021) och ”Sverigevännen – ett reportage om det svenska nätkriget” (2019). Kvällen inleddes med ett kort scensamtal med Borås Tidnings chefredaktör Stefan Eklund om mediernas ansvar i desinformationens tidevarv. I publiken närvarade 65 personer vilket är välbesökt jämfört med Stadsbibliotekets liknande evenemang och det blev en bra frågestund både före och efter föreläsningen. Många besökare tillhörde kategorin som ofta kommer på bibliotekets föreläsningar men även några nya ansikten hade hittat dit, troligtvis för att de läst om evenemanget i BT. Vi hade en ambition att locka gymnasieungdomar och skickade en inbjudan till alla skolbibliotekarier att sprida bland eleverna, men tyvärr var det inte så många som dök upp. Föreläsningen sändes dock live på Borås Tidnings hemsida och fanns tillgänglig att se gratis i en månad. På det viset kunde många fler ta del av författarbesöket. Totalt startades sändningen av 490 personer.

Så sprids (och motverkas) hat, lögn och propaganda

Välkommen till en kväll med fokus på källkritik och sociala medier under valörens!

BT Borås Tidnings chefredaktör Stefan Eklund om mediernas ansvar i desinformationens tidevarv. Intervju av Erik Jullander, BT.

Journalisten och författaren Jonathan Lundberg om hundra år som formade internet. På 1900-talet beskrevs massmedierna som demokratins dögnare. På 2000-talet beskrevs de sociala medierna likadant. Ett spridat hat, lögn och propaganda snabbare än någonsin före.

Men när dagens historiker förklarar varför demokratin befrämjades i Sverige för hundra år sedan, pekar de inte på massmedierna, utan snarare på ekonomisk kaos, den stora depressionen.

Vad kommer morgondagens historiker att säga om vår tid? Följ med på en historisk odyssej, genom hundra år från världskrig till nätkrig.

Det kommer att ges plats för frågor från publiken.

När: 4 april
Plats: Stadsbiblioteket i Borås

BIBLIOTEKEN I BORÅS BORÅS STAD Borås Tidning **Fri entré**

Demokratiquiz på Öppna förskolan

Under våren besökte vi Familjecentralen på Norrby och Öppna förskolan på Kristineberg under deras drop-in tid för ”Språka tillsammans”, ett tillfälle då föräldrar kommer med sina barn för att öva på att prata svenska med förskollärare och SFI-lärare. Vi tyckte detta var ett perfekt tillfälle att komma ut med vårt demokratiprojekt till en målgrupp som vi annars har svårt att nå. Vi tog med oss ett quiz som vi själva satt ihop med frågor om demokrati, rösträtt, partier och så vidare. Quizet fanns både tryckt på papper samt digitalt via en QR-kod och vi delade ut det till dem som var intresserade. Från början var tanken att ge pris i form av trisslotter och biobiljetter till dem som fick flest rätt, men tyvärr var det inte så många besökare på plats som vi hade hoppats på. Vi valde därför istället att ge ut ”priserna” till alla som ville delta i quizet. Mest pratade vi med besökarna om att det snart är dags för val samt vilka som får rösta i de olika valen och använde quizfrågorna som ett sätt att starta de konversationerna.

Tre Norrbybor frågade ut politikerna under minglet, från vänster: Karim Rahimi, Fahmo Mohamed, Abshir Warsame
Foto: Jan Pettersson

Mingla med politiker

Precis innan förtidsröstningen startade i slutet av augusti anordnade vi evenemanget ”Mingla med politiker” på Norrbyhuset i Borås. Det blev en trevlig kväll där alla kommunfullmäktigepartier hade informationsbord och folkvalda på plats, som en liten minimässa. Även Valkansliet, Biblioteken i Borås och Borås Tidning hade informationsbord. Under kvällen hade vi även en utfrågning på scen där tre Norrbybor i olika åldrar fick ställa sina egna frågor till representanter från vardera parti. Den viktigaste uppgiften inför minglet var att hitta rätt personer som kunde ställa frågor, vi ville genom dem att vanliga invånares funderingar till politikerna skulle stå i centrum. Personerna vi hittade visade stort engagemang och lade mycket tid på att förbereda utfrågningen. Varje politiker fick cirka 15 minuter på scen med utfrågarna och vår moderator. Drygt 50 personer besökte evenemanget och minglade och lyssnade på samtalen från scenen.

Ungdomsmagasin

Efter att ha etablerat kontakt med ungdomarna som arrangerade valeventet för unga förstagångsväljare på Norrby, och sett vilken framgång det var att låta ungdomarna själva vara drivande i projektet, bestämde vi oss att spinna vidare på samma koncept. Vi bollade olika idéer med ungdomarna och idén om ett magasin av och för unga kom på tal. En projektledare, Fahmo Mohamed som även var en utfrågare under evenemanget Mingla med politiker, fick i uppdrag att bilda en redaktion och påbörja arbetet.

När den här rapporten publiceras i maj 2023 är ungdomarna i full gång med att producera magasinet som ska bli klart och ges ut under juni månad.

Innehållet i magasinet står ungdomarna själva för och tanken är att olika teman ska få plats. Varken Biblioteken eller Borås Tidning bestämmer någonting vad gäller innehållet.

Tillsammans med projektledaren för redaktionen samt även kulturchefen i Borås stad har vi kommit fram till vilket stöd vi kan ge ungdomarna för att de ska kunna genomföra projektet så bra som möjligt. Biblioteken i Borås ger stöd i form av digitala verktyg, bland annat InDesign, men de står också till förfogande med arbetsrum som redaktionen kan använda på kvällar och helger. Borås Tidning ger stöd i publicistiska frågor. Inom ramen för detta har ungdomarna fått en genomgång av Borås Tidnings ansvarige utgivare Stefan Eklund samt skriftligt underlag de kan använda när de arbetar med magasinet. Ungdomarna har också fått en rundtur på redaktionen och fler möten med journalister på BT ska bokas in, allt utifrån den unga redaktionens önskemål.

Tanken med projektet är att ge ungdomarna möjlighet att planera och genomföra ett eget projekt, med hjälp och stöd av oss, samt visa att både Borås Stad och Borås Tidning är intresserade av vad de har att säga och att vi tar deras frågor på allvar. Detta stärker alla våra organisationer gemensamt men viktigast av allt stärker det de ungas tro på demokrati och deras egen medverkan i det demokratiska samhället.

Magasinet kommer göras som en papperstidning under eget namn, den kommer alltså inte publiceras under Borås Tidnings namn. Skulle det visa sig att projektet blir lyckat och meningsfullt för ungdomarna kommer vi eventuellt fortsätta med fler nummer.

Projektets aktiviteter omskrevs flera gånger på både nyhetsplats och i krönikor i Borås tidning.

Lärdomar

Vi blev alla förvånade över hur lite kunskap många har om demokrati och fria val. Istället för ett fördjupande samtal om demokrati handlade flera av våra aktiviteter om att informera om saker som hur ett val går till och vilka demokratiska rättigheter och skyldigheter vi har i Sverige. Detta återspeglades i evenemanget för unga väljare som arrangerades på Navet där en viktig del var att gå igenom själva röstningsförfarandet, men märktes kanske tydligast på våra besök på familjecentralerna. Det demokratiquiz vi gjorde upplevdes som väldigt svårt fastän det var relativt grundläggande, och vi behövde i enskilda samtal med besökare på familjecentralerna förklara både vad en pappers-tidning är och var stadsbiblioteket i Borås ligger. Flera vi mötte var helt ointresserade av att både prata om valet och rösta i det. Någon blandade ihop partiernas förkortningar, ”SD, visst är det Socialdemokraterna?”.

Det här visar hur viktigt det är att komma ut och prata med folk om demokrati, framför allt med dem som ska rösta för första gången i Sverige. Att sprida kunskap om demokrati ingår i bibliotekens uppdrag, och på Borås Tidning strävar man efter att jobba mycket med folkbildning. Men det kan ibland kännas lite synd att journalister ska behöva lägga så mycket tid och energi på att informera om grundläggande demokrati istället för att lägga tiden på annan mer granskande journalistik.

Vi som deltog i projektet i Borås hade lätt att samarbeta och hade samma ambitioner under hela projektet. För biblioteket var det givande

” Uppenbart att vi behöver använda oss mer av de kontakter vi har men även söka oss ut mer för att möta folk.

att samarbeta med en annan part, något som annars är ovanligt. Även för Borås Tidning upplevdes samarbetet som givande, inte minst för att biblioteken har helt andra fysiska arenor att använda sig av än vad tidningen har.

Det visade sig dock ändå vara svårt att verkligen nå ut till personer som i vanliga fall inte tar del av våra respektive verksamheter. Här blev det tydligt hur viktigt det är med bra kontakter, när fem tjejer med stora kontaktnät bjöd in till en kväll för förstagångsväljare blev uppslutningen stor. Även Borås Tidnings integrationsreporter Vildana Aganović har varit ovärderlig i arbetet att nå ut till rätt personer, hon har ett stort kontaktnät framför allt på Norrby. För tidningen är det uppenbart att vi behöver använda oss mer av de kontakter vi har men även söka oss ut mer för att möta folk. Den uppsökande verksamheten upplever vi att biblioteken är bättre på, men kan även där förbättras.

Eftersom tiden var begränsad, och ganska kort, var det svårt att hitta på aktiviteter med innovationshöjd, framför allt för att vi heller inte hade jobbat tillsammans tidigare. Att vi nu lärt känna varandra och etablerat den här kontakten mellan redaktion och bibliotek öppnar dock upp för att lättare kunna samarbeta även i framtiden.

*Hanna Grahn,
agendachef Borås Tidning*

*Frida Dam Bergstedt,
reporter Borås Tidning*

*Maria Nordin,
bibliotekarie och projektledare,
Biblioteken i Borås*

I Falköping samarbetade Falköpings Tidning och Biblioteken i Falköping. Här beskriver de vilka aktiviteter de arrangerade inom projektets ramar, med fokus på ett huvudexempel, samt vilka lärdomar de tar med sig från arbetet.

Valdebatt i Floby – ett litet samhälle med många frågor.

Foto: Patricia Svensson

”Vi påmindes om vikten av närhet”

I Falköping såg vi det här projektet som en spännande utmaning och möjlighet. Ingången var att stärka demokrati och fri åsiktsbildning i lokalsamhället, och att se vad som kunde hända när två lokalt etablerade aktörer med stort intresse för demokrati började samarbeta.

– På ett sätt är vi medier mer tillgängliga än någonsin genom vår digitala närvaro. Men utifrån den stora mängden kan det ändå kännas som en utmaning att nå ut i bruset, och än svårare kan det vara att föra dialog eller väcka en konstruktiv, levande diskussion. Det senare är dock av stor vikt, både i allmänhet och i synnerhet nu under ett valår, sa Patricia Svensson, chefredaktör på Falköpings Tidning i början av projektet.

Vår arbetsgrupp har bestått av åtta personer: fyra från biblioteket och kultur- och fritidsförvaltningen samt fyra från Falköpings tidning. Angelica Holm

Medverkande aktörer:

Biblioteken i Falköping,
Falköpings Tidning

Personer som drivit arbetet:

Angelica Holm Johansson, bibliotekarie
Therése Bengtzeliuss, bibliotekarie
Katarina Norén, bibliotekarie
Karoline Jernsparv, ungdomsstrateg
Patricia Svensson, ansvarig utgivare FT
Sophie Magasanik, onlineredaktör
Peo Janson, reporter
Börje Andersson, nyhetsredaktör.

Johansson var arbetsledare i gruppen och Patricia Svensson ledde arbetet på Falköpings Tidning. Med i gruppen fanns bland annat kommunens ungdomsstrateg, Karoline Jernsparv, som med sitt stora nätverk av ungdomar visade sig vara mycket värdefull. Vi har i samarbetet kompletterat varandra väl och tillsammans jobbat fram tre olika aktiviteter. Gemensamma möten har vi haft ungefär varannan vecka.

Det här gjorde vi

Valdebatt i Floby – Flobys framtid

Ett litet samhälle men med många frågor. I den första satsningen inom ramen för projektet valde vi att satsa stort på en mindre ort – och påmindes om vikten av närhet.

Vad

Lördag 7 maj arrangerade vi en valdebatt i Floby – ett samhälle med cirka 1 500 invånare som ligger en mil utanför Falköpings tätort. Vi hade en panel som bestod av två politiker (kommunalråd och oppositionsråd) samt en person från näringslivet och en från Flobys samhällsförening.

Varför

Vi ville nå ut på landsbygden med demokratiprojektet – att göra det *lokalt* i flera bemärkelser. Valet föll på Floby. Bland annat för att en av våra biblioteksfilialer finns där, orten har även en aktiv samhällsförening och ett levande näringsliv. Floby har också identifierats av FT som viktig att bevaka med regelbundenhet. Datum för evenemanget påverkades av ortens aktivitetsdag, Flobydagen. En dag med olika evenemang för både barn och vuxna. Vi anslöt till den med förhoppning att fler skulle uppmärksamma och lockas av att delta i en debatt med lokalpolitikerna. Platsen för debatten var en samlingslokal i samma byggnad och våningsplan som filialbiblioteket.

Hur

Vi träffades och diskuterade gemensamt fram en plan, en struktur, under ett flertal fysiska och digitala möten, samt höll kontakt via mejl och telefon. Vi dryftade och löste frågor såsom vilka vi skulle bjuda in till debatten, marknadsföring, ansvarsfördelning, tidpunkt och upplägg. Ansvarsområden delades senare upp för det mer konkreta arbetet: FT ansvarade för upplägg på paneldebatten och genomförande, teknik och livesändning. Biblioteket hjälpte till med lokalen och var support – såg till att folk hittade, fick en plats att sitta på, informerade och guidade allmänheten. På plats under debatten var fyra personer från FT och två från Falköpings bibliotek.

Debatten livesändes av Falköpings Tidning.

Foto: Patricia Svensson

Hur gick det

Vi tycker att det var ett lyckat arrangemang som dessutom livesändes och kunde nås av fler än de som kom till den fysiska debatten. Gensvaret var stort från både politiker och Flobybor. Kommunalråd och oppositionsråd deltog – båda är kända ansikten och namn för invånarna i kommunen. Cirka 50 kom och lyssnade – majoriteten var äldre, endast några enstaka ungdomar deltog. Input från unga Flobyinvånare fanns dock, trots den låga närvaron, med i debatten. Med hjälp av elevrådet på Floby skola hade nämligen 40 förslag på förbättringar samlats in från högstadiets elever – förbättringar i samhället de ville föreslå för politikerna. Det var arbetsgruppens ungdomsstrateg som kontaktat elevrådet och bett dem samla in dessa förslag. Responsen var stor och förslagen blev många. Flera av dem togs upp under debatten. En debatt som, för övrigt, var lättsam och stundtals riktigt underhållande. Tävlingsinslag som exempelvis vilken kunskap panelen hade om Floby och Flobys historia skapade skratt och fniss bland både publik och paneldeltagare. När debatten var slut verkade både debattörer och Flobybor nöjda. Många dröjde kvar för att ”mingla” och fortsätta diskussionerna.

” När vi anstränger oss, söker dialog och tar oss ut i byarna hittar vi mängder av berättelser som är av vikt för vårt demokratiska uppdrag.

Debatten genererade en nyhetsartikel som publicerades online dagen därpå och blev förstasidesstoff på FT på måndagen – då samtalet faktiskt avslöjade en för bygden viktig nyhet.

Vi vet av erfarenhet att människor inte kommer i stora skaror när vi ordnar evenemang lokalt, men även om publiken numerärt kan kallas liten fanns det faktiskt en storhet i satsningen. För FT bar evenemanget ett starkt signalvärde om vår syn på lokalsamhällenas betydelse för vårt uppdrag och att se att det möts av engagemang på orten, även om publiken inte var månghövdad, värmd och sporrade. Satsningen i Floby – som innebar kontakter med många lokalbor och därigenom uppslag till flera artiklar – innebar också en viktig påminnelse för oss på redaktionen: När vi anstränger oss, söker dialog och tar oss ut i byarna hittar vi mängder av viktiga nyheter och berättelser som är av vikt för vårt demokratiska uppdrag.

Det här gjorde vi också

Utställning: Din röst är viktig

”Din röst är viktig” var en utställning på temat Valet och demokratin gjord av unga feriepraktikanter. Under sommaren fram till valdagen – 30 juni till 11 september – fanns utställningen på Falköpings bibliotek.

I arbetsgruppen var vi eniga om att vi behövde få in mer av de ungas tankar i projektet. Vi ville även ha en aktivitet på biblioteket. Flera idéer lyftes, bland annat att ta hjälp av sommarens feriepraktikanter. I gruppen hade vi en ungdomsstrateg som ansvarade för feriepraktikanterna och hon satte igång arbetet. Resultatet blev utställningen ”Din röst är viktig”. Den gav information om hur du praktiskt går tillväga när du röstar och hur du kan engagera dig och påverka. Den gav också hänvisning till mer information i form av QR-koder och länkar. Utställningen bestod av

Det var ett proffsigt arbete gjort av engagerade och ambitiösa sommarjobbare. Flera barn, unga och vuxna ställde frågor om utställningen under sommaren. De stannade upp, tittade och lyssnade på filmen. Frågelådan blev dessutom full med frågor till politikerdebatten i Falköping.

Paneldebatt nummer två hölls i Falköping onsdagen den 31 augusti. Vi kallade den för Falköping Val AW. Platsen vi valt var Medborgarhuset – en neutral plats med gott om utrymme. I huset finns även hotell och restaurang. För att locka fler deltagande och höja trivselfaktorn bjöd vi på snacks och fralla. Det var ett stort intresse och gensvar från politikerna. Representanter från alla åtta partier kom. Intresset var dock inte lika stort hos invånarna i Falköping. Cirka 50 Falköpingsbor dök upp – en tredjedel av dessa var unga, vilket var bra, men vi hade väntat oss fler. Vi hade även önskat oss fler förstagångsväljare inom gruppen nyanlända. Förutom panelen med politiker deltog även en ungdomspanel som inledde varje ämnesblock med sina frågor. Dessa ungdomar var även involverade i utställningen ”Din röst är viktig” på biblioteket. De fick handledning och stöd från kommunens ungdomsstrateg. Lika livesändes även denna valdebatt och kunde nås av fler än de som var på plats.

Samtliga partier var representerade på val AW. De unga kommunutvecklarna Jennifer Hjortmark, Emilia Tigell och Noor Akhlagi, till höger, ställde frågor till politikerna under debatten. Foto: Mattias Altgärde

Samarbetet har fungerat väl. Vi har kompletterat varandra väl, vilket kanske har varit bland det bästa med att arbeta tillsammans. De utmaningar vi haft har vi kunnat lösa utan större problem. Tack vare både fysiska och digitala möten har vi kunnat träffas med ganska täta intervaller (cirka var fjortonde dag) vilket har varit bra. Vi har fått en bättre insyn i varandras sätt att arbeta och hur våra respektive branscher fungerar. Bibliotek och mediehushär är båda demokratiska arenor och vi har gemensamma ambitioner och utmaningar när det exempelvis gäller att nå och locka ungdomar.

Valdebatten uppmärksammades stort i Falköpings Tidning.

En specifik utmaning var våra olika utgångspunkter – hur ska ett kommersiellt mediehus med tuffa ekonomiska krav samverka med en skattefinansierad verksamhet? Hur gör man när verksamheterna tänker på olika sätt om begreppet vinst? Men det gick – och vi lärde oss mycket om varandras förutsättningar och uppdrag.

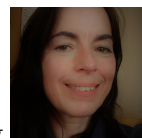
För en mindre nyhetsförmedlare som Falköpings Tidning hade projektet dock aldrig kunnat genomföras utan extern finansiering. För biblioteket hade valdebatterna varit svårare att arrangera i ensam regi. Vi har varken den kompetensen eller möjlighet att genomföra liknande event. Det kräver till exempel både rutin och arbetstid till förberedelser av upplägg, innehåll och teknik. Vi har inte heller den tekniska kompetens som krävs vid genomförandet av en livesänd valdebatt. Här utökades möjligheterna för vad vi kunde göra tack vare projektet.

Om vi skulle börja om – med de nya erfarenheterna med oss från start – finns en fundering om att mer tid skulle ha lagts på valdebatten i Falköping. Vi fick ont om tid efter sommaren – vi hade olika semesterperioder och kunde inte träffas som vi kanske hade tänkt och behövt. Vi var tidsoptimister, helt enkelt, vilket gjorde att vi inte kunde lägga ner den tid som krävdes på exempelvis marknadsföring. Vi kunde fått till lite enklare marknadsföringsmaterial och därmed nått ut bättre till nyanlända förstagsväljare.

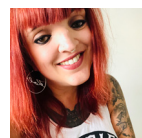
En av de stora vinsterna med satsningen på debatten för FT:s del var påminnelsen om vikten av att lyssna på bygdens unga. Medierna jobbar generellt för lite med att lyfta samhällets yngre röster, säkert av slentrian. Det här projektet uppmärksammade oss på att de unga är både konkreta och kreativa i sina tankar om samhället – som de dessutom har väldigt många av. Som utgivare skulle man älska att få ta del av dem, och förmedla dem vidare, oftare. Här har vi ett jobb att göra, både vad gäller att bygga upp relationer och få de yngre invånarna att upptäcka och engagera sig utifrån nyhetsflödet.

Debattformatet, som vi ju satsade på både i Floby och Falköping, var kanske inte det mest kreativa. Samtidigt behövde vi jobba med något som kunde generera journalistik – på samma gång som vi lyfte fram de unga Falköpingsborna. Kanske är det svårt att tänka mer utanför boxen när varje aktör i projektet har sina syften och behov?

Angelica Holm Johansson,
bibliotekarie, Biblioteken i Falköping

Patricia Svensson,
chefredaktör, Falköpings Tidning.

I Vänersborg samarbetade TTELA och Biblioteken i Vänersborg. Här beskriver de vilka aktiviteter de arrangerade inom projektets ramar, med fokus på ett huvud-exempel, samt vilka lärdomar de tar med sig från arbetet.

Föreläsning för gymnasieungdomar om källkritik, fake news och demokrati.

Foto: Martin Holmberg

“Mycket stort behov av information om politik”

Biblioteken i Vänersborg såg mycket potential i att genom det här projektet använda biblioteken som neutrala platser för människor att informeras, mötas och ställa frågor till föreläsare och lokala politiker. Man ville också knyta lokaltidningen och folkbiblioteken närmare varandra för att utöka samarbeten och nå gemensamma mål.

Lokaltidningen TTELA, som fränsett Vänersborg också bevakar och granskar Trollhättan, Lilla Edet och Mellerud, gick in i projektet för att det för dem är viktigt att delta i den lokala demokratin och den lokala debattarenan.

Under arbetet med projektet har ett flertal möten ägt rum, främst digitalt. Flest möten har vi haft oss emellan, TTELA:s chefredaktör och bibliotekens enhetschef, men vi har även i olika konstellationer samarbetat med rektor på Birger Sjöbergsgymnasiet, kommunens valkansli och kommunikationsavdelning, arbetsledare för Interkulturellt centrum, VD:n på Support group Network samt öppna förskolan Sirius.

Medverkande aktörer:

Biblioteken i Vänersborg,
TTELA

Personer som drivit arbetet:

Ann Dahlman, enhetschef,
Biblioteken i Vänersborg
Cecilia Frisk, chefredaktör,
TTELA

Det här gjorde vi

Informationsmöte om demokrati

Många förstagångsväljare med annat modersmål än svenska är inte insatta i hur, var och varför man röstar. Med hjälp av tolk och tålmod ville vi bidra till att fylla kunskapsglappet.

Vad

Vi anordnade ett informationsmöte på Interkulturellt centrum, en mötesplats för människor med andra modersmål än svenska. Detta var ett av två planerade möten för att nå denna målgrupp, det andra mötet går att läsa om i avsnittet "Det här gjorde vi också".

Tillsammans med nätverket Support Group Network kom vi fram till att Interkulturellt centrum var en lämplig plats för att genomföra informationsmötet. Syftet var att informera förstagångsväljare kring politiska val och fånga upp vilka frågor de skulle vilja att politiken tog upp.

Varför

Vi ville nå målgruppen svenskar som ska rösta för första gången i Sverige eftersom vi anser att det är en viktig och intressant grupp. Den innefattar tusentals personer och skulle i jämna politiska val kunna vara avgörande. Vi var nyfikna på i vilken omfattning den här gruppen var insatt i politiska val och demokratiska platser såsom folkbibliotek. Vi anade att det fanns ett kunskapsglapp. Hur skulle press och bibliotek i så fall kunna hjälpa till att fylla det glappet? Eller fanns det insatser från andra parter i kommunen som hade som uppgift att informera målgruppen? Vi var även intresserade av att se vilka frågor målgruppen ville ta upp. I början fanns en tanke att förmedla dessa frågor till lokala politiker, men det hanns inte med.

Hur

Cecilia Frisk och Ann Dahlman närvarade på själva evenemanget med ytterligare personer från biblioteken och i viss mån representanter från kommunen var med i planeringsfasen.

Vi hade ett par möten med representanter i kommunens verksamheter, bland annat från valkansliet och kommunikationsavdelningen, för att undersöka vilka insatser som görs för medborgarna inför politiska val, med särskild inriktning på förstagångsväljare. Men varken i Vänersborg eller Trollhättan hade kommunerna planerat några extra insatser till denna grupp – till skillnad från Göteborg som gjorde insatser i områden där valdeltagandet var lågt.

Under informationskvällen presenterade vi diverse information kring politiska val samt bibliotekets roll som en neutral och demokratisk plats. Genom Support Group Network fick vi hjälp med arabisk tolk, vilket visade sig vara användbart och helt avgörande då de flesta på informationsträffen talade arabiska och inte mycket svenska.

Hur det gick

Det var drygt tio personer som kom. De var intresserade och vi fick flera intressanta frågor under mötet, bland annat vad skillnaden är mellan Sverigedemokraterna och Socialdemokraterna. Vi förstod att det fanns de som blandade ihop de två partierna eftersom de har liknande partinamn, det fick oss att fundera hur många som faktiskt av misstag röstar på ett annat parti än de tänkt.

Ann Dahlman, enhetschef för biblioteken i Vänersborg, Håkan Qvist, bibliotekarie, och Cecilia Frisk, chefredaktör och ansvarig utgivare på TTELA.

Spelar min röst i valet 11 september någon roll?

Informationsmöten i Vänersborg med deltagare från biblioteken i Vänersborg och lokala tidningen TTELA.

Tisdag 23 augusti klockan 18.00 på Support Group Network, Kungsgatan 25 B.
Onsdag 24 augusti klockan 18.00 på Familjecentralen Sirius, Poppevägen 90.

- Var hittar jag trovärdiga fakta?
- Hur röstar jag?
- Är det säkert att rösta i Sverige?
- Varför är källkritik viktigt?
- Vilka valfrågor är viktiga för mig?

Publiken undrade också var man kunde hitta information om respektive politiskt parti på deras modersmål. Här hänvisade vi till val.se som har valinformation på 34 olika språk. Vi visade även hur Valkompassen fungerade på TTELA:s och SVT:s hemsida för att kunna få en överblick var man stod politiskt. Från början hade vi inte planerat att visa Valkompassen, men eftersom vi fick frågor som berörde detta passade vi på att göra det.

Den största och mest berörande frågan var ”Är det säkert att rösta i Sverige?”

Det är en lätt fråga att svara på för oss som är vana vid svensk demokrati, men en svår fråga för människor som levt i diktaturer utan fria val och fri journalistik. Genom att beskriva hur valprocessen exakt går till och varför det är säkert att rösta i Sverige fick vi en viktig och avgörande förståelse för vikten av att rösta. Och att det är tryggt, vilket var oerhört viktigt för de som kom.

Det var tydligt att många i de båda grupperna vid informationstillfällena var intresserade av att höra om folkbiblioteken i kommunen, att många var bekanta med dem och hade besökt åtminstone huvudbiblioteket i centrum. Alla verkade ha en mycket positiv bild av bibliotek generellt och såg fram emot att huvudbiblioteket snart skulle öppna igen efter en stor ombyggnation. Denna ombyggnation var även anledningen till varför vi inte hade något informationstillfälle just på biblioteket.

Den största och mest berörande frågan var: ”Är det säkert att rösta i Sverige?”

Informationsmötet på Interkulturellt centrum blev mycket längre än vi beräknat, främst på grund av att vi hade med en tolk. Det var dock tur att tolken var med eftersom kunskaperna i svenska var väldigt varierande hos de som lyssnade. De som kom var i spannet 30 till 60 år. Den som tolkade var en ung kvinna som gick sista året på gymnasiet.

Att hitta rätt nivå på språk och presentation av fakta för att nå fram till de som lyssnade var inte lätt och något som vi behöver ta hänsyn och planera för i framtiden om vi gör liknande arrangemang. Att ha flera informationstillfällen på olika platser är bra, så att man kan ta reda på så mycket som möjligt om målgruppen som ska komma och förbereda eventuella tolkar.

Vi uppfattade att alla var tacksamma för informationstillfällena, både besökarna och de som var med och arrangerade på plats. Vi uppfattade att det här var något som vi kan utveckla och göra igen, fast då gärna med mer marknadsföring i god tid för att nå fler.

Vid mötet på Interkulturellt centrum valde vi att inte ha ett reporterteam på plats, det skulle bli för överväldigande. Vi ville istället ge möjlighet för deltagarna att lyssna i lugn och ro och ställa alla de frågor som upplevdes som viktiga.

Cecilia Frisk skrev dock efter mötet och inför valdagen en krönika i TTELA på temat ”Är det säkert att rösta i Sverige?”. I krönikan berördes även behovet av utökad valinformation i områden med lågt valdeltagande och till grupper där många röstar för första gången i Sverige.

Det här gjorde vi också

Föreläsningar på gymnasieskolan

Under våren 2022, före skolavslutningen, hade vi två evenemang på gymnasieskolan Birger Sjöbergsgymnasiet i Vänersborg. Dessa föreläsningar samplanerades med gymnasieskolans rektor och pedagoger och resulterade i att journalister från TTELA samt chefredaktör Cecilia Frisk höll två föredrag om källkritik, fake news och demokrati. Eleverna fick möjlighet att själva komma med förslag på frågor inför föreläsningarna, bland annat genom att sms:a så de kunde ställa frågor anonymt. Dessa frågor användes sedan som en del i vägledningen till vilka reportage och granskningar TTELA skulle satsa på i sin valbevakning.

Biblioteken medverkade vid båda föreläsningarna genom att två bibliotekarier stod utanför föreläsningssalen och skolbiblioteket med en av bibliotekets lådcyklar. De hade med sig diverse litteratur om demokrati och politiska val, samt samlade in vilka frågor som eleverna tyckte var angelägna för politiken att ta upp.

TTELA skrev flera gånger om föreläsningarnas innehåll, liksom att vi tidigare berättade om projektets innehåll och satsningar – så klart både digitalt och i pappret.

Gymnasieelevernas önskelista på politiska ämnen att ta upp:

- Rasprofilering
- Friskolor och varför kostar de mer skattepengar?
- Klimatkrisen
- Bensinpriset
- Skatt (mindre)
- Använd statens pengar på ett bättre sätt
- Integration
- Välfärden
- Långsiktiga lösningar på klimatfrågan
- Abort
- Miljön
- Bränsle

TTELA skrev flera gånger om föreläsningarnas innehåll.

Foto: Martin Holmberg

Fler informationsmöten

Vi höll samma informationsmöte som vi haft på Interkulturellt centrum även för en SFI-grupp på en öppen förskola för att nå nya medborgare. De blev inbjudna genom att vi kontaktade den person som ansvarade för den öppna förskolan, som i sin tur kontaktade SFI-gruppens pedagoger för att stämma av ett lämpligt datum. Vi planerade även att genomföra samma informationsmöte kvällstid för allmänheten, men då kom det inga besökare. Anledningen var sannolikt att vi hade för kort tid på oss att marknadsföra evenemanget efter semestrarna.

När vi var på öppna förskolan Sirius och informerade SFI-gruppen utan tolk, märkte vi direkt att vi var tvungna att endast använda ett kortfattat och tydligt språk eftersom de flesta kunde väldigt lite svenska. Därför hoppade vi över en hel del information jämfört med informationstillfället på Inter-

kulturellt centrum och pratade i större utsträckning om grundläggande fakta kring val och bibliotek. Vi fick stundtals även berätta informationen på engelska så att fler skulle förstå. En av deltagarna använde Google translate på telefonen, där vårt tal blev till skrift på hennes modersmål. Därför förstod vi i efterhand att det blev rörigt när vi plötsligt började tala på engelska. Det vi också förstod längre in i informationstillfället var att de flesta i SFI-gruppen inte själva fick rösta eftersom de inte var svenska medborgare. Dock poängterade vi att de gärna fick sprida det de hört till anhöriga och vänner. De som kom till Sirius var nyblivna mammor i 20–30 årsåldern och de hade med sig sina små barn.

Gensvaret på de två möten vi genomförde var mycket gott och engagemanget stort. Förhoppningsvis är kontakterna vi fått på respektive plats något vi kan använda oss av även i framtiden för att utveckla konceptet.

Frihamnsdagarna i Göteborg

På Frihamnsdagarna, som enkelt uttryckt kan sägas vara Göteborgs motsvarighet till Järvaveckan i Stockholm och Almedalsveckan på Gotland, deltog Cecilia Frisk i en paneldebatt som ordnades av CSR Västsverige, som arbetar gränsöverskridande med hållbarhetsfrågor. Temat för debatten var ”Så agerar svenska verksamheter för demokrati”. Hayhaat Ibrahim, generalsekreterare för Institutet för mutor samt Mattias Iweborg, hållbarhetskonsult på Enact deltog också i samtalet. *Lokal demokrati i en digital värld* med dess olika delar var under debatten ett viktigt och positivt exempel på ett gränsöverskridande samarbete mellan olika aktörer inom media, bibliotek samt Medier & demokrati.

Samarbetsytorna mellan biblioteken och mediehusen i projektet var unika och gav ett stort mervärde.

Lärdomar

Det är väldigt tydligt att behovet av information inför politiska val är mycket stort, särskilt hos människor med annat modersmål än svenska. Informationsmöten såsom det vi hade på Interkulturellt centrum är därför betydelsefulla för att den målgruppen ska kunna göra en bedömning om och vad de ska rösta på. Vet man inte varför man ska rösta, var man gör det, när man kan göra det, hur man rent praktiskt gör det och vilket parti som bäst representerar ens åsikter, är risken att man som ny medborgare inte röstar alls. Vem tar ansvaret för att förmedla den här typen av information i Sverige/en region/en kommun?

Vi bedömer att fler kommuner behöver arbeta med valinformation på fler språk än svenska då behovet är större än vad många trott. Göteborgs kommun satsade på valambassadörer i år i områden med lågt valdeltagande, vilket varken Vänersborg eller Trollhättan prioriterade vid detta val.

Vi ser också att biblioteken kan spela stor roll som en neutral arena för att informera om politiska val – både på plats på biblioteken och även uppsökande på andra mötesplatser.

Under projektets gång har vi upptäckt hur viktigt det är att ha så god framförhållning som möjligt. Ofta tar samordning av allt längre tid än man tror, en del personer som vi samarbetar eller velat samarbeta med tar tid på sig att svara när man kontaktar dem. Dessutom är valet i september, vilket gör att det är svårt att förbereda och nå personer under sommaren då många har semester.

Vi fick reda på att flera av eleverna på Birger Sjöbergsgymnasiet inte vetat om evenemanget i förväg. Kanske hade de ställt fler frågor om de hade varit bättre förberedda. Bättre framförhållning både av oss och av skolledare och skolpersonal hade varit önskvärt när man ser på det i backspiegeln.

Om vi haft möjlighet att lägga mer tid på projektet skulle vi exempelvis kunnat vidareutveckla valinformationen och presentera den digitalt på ett nytt intressant sätt för målgruppen via sociala medier. Vi skulle även ha kunnat bjuda in lokala politiker till möten där aktuell målgrupp fått chans att ställa sina frågor (och förslagsvis även filmat detta så det nått ut till fler i efterhand samt kunnat översättas till olika språk).

Samarbetsytorna mellan biblioteken och mediehusen i detta projekt var unika och gav ett stort mervärde. Vi bedömer att det finns ett stort behov av liknande projekt i framtiden och stor möjlighet att göra skillnad.

*Ann Dahlman,
enhetschef, Biblioteken i Vänersborg*

*Cecilia Frisk,
chefredaktör, TTELA*

Förslag för framtiden

Samverkan mellan bibliotek och nyhetsmedier har i projektet *Lokal demokrati i en digital värld* visat sig vara en lyckad kombination med stor utvecklingspotential. Här är en sammanställning av projektets deltagares tips för framtida liknande projekt eller samarbeten.

- Tidsspannet bör vara längre för liknande arbeten i framtiden. Föreläsningar om demokrati och liknande evenemang kan med fördel genomföras på vinterhalvåret eftersom en stor del av sommaren under ett valår ”försvinner”. Många av bibliotekens lokaler används som röstningslokaler vilket innebär att det inte får spridas politiska budskap i lokalerna veckorna innan valet. Samtidigt, ur tidningarnas perspektiv, är det bra att spara det bästa till sist eftersom samhällsengagemanget är större ju närmre valet man kommer. Här kan en krock i samarbetet uppstå, tidningar vill ha valevenemang så tätt inpå valet som möjligt men då är bibliotekets lokaler inte tillgängliga.
- Demokratifrågan kan inte bara vara på agendan när det är valår. Den bör ständigt vara en viktig del av arbetet, framförallt för biblioteken.
- Ha med en ungdomsstrateg i projektgruppen, om en sådan finns i kommunen. Det visade sig vara riktigt värdefullt för arbetet i Falköping. Strategens uppbyggda nätverk med unga i kommunen underlättade arbetet med att få med dem i projektet på ett naturligt sätt och utgjorde en jättebra framtida kontakt för Falköpings Tidning.
- Ju mer lokalt och nära, desto större intresse? Paneldebatten i Floby engagerade fler invånare än vad vi hade trott, lokalen blev fullsatt – vilket var positivt. Den debatt vi senare arrangerade i Falköping drog däremot en betydligt mindre skara än vad vi hade räknat med.
- Kontakta alla tänkbara samarbetspartners i god tid. Det tar ofta mer tid än man tror.
- Behovet av information inför valet är mycket stort, särskilt hos människor med annat modersmål än svenska. Det verkar även vara viktigt att förmedla en försäkran att det är säkert att rösta i Sverige. Här kan medier och folkbibliotek vara nödvändiga parter att utveckla samarbeten med. Kommunen skulle med fördel behöva samordna sina verksamheter för att på bästa sätt kunna nå ut till berörda målgrupper.
- Att få tag i unga förstagångsväljare är relativt lätt, särskilt i en mindre kommun där det kanske bara finns en eller två gymnasieskolor. Förankrar man projektet med skolan i fråga så når man många i målgruppen effektivt om man kan ordna evenemangen på skoltid.

Medieforskarna Malin Picha Edwardsson och Maria Zuiderveld har följt bibliotekens och nyhetsmediernas arbete i projektet. Här sammanfattar de sina viktigaste slutsatser utifrån sin forskning.

Nära medborgarna – kärnan för både lokala medier och bibliotek

Lokala medier och bibliotek är viktiga samhällsinstitutioner och samhällsaktörer. De är lika på många sätt, men ändå olika. De har båda ett uttalat demokratiuppdrag, även om uppdragen dem emellan ser lite olika ut, och de har båda som övergripande mål att bidra till att medborgarna får tillgång till viktig samhällsinformation, inte minst inför lokala val. Lokala medier och bibliotek har också traditionellt sett befunnit sig nära medborgarna, till exempel genom att varje kommun i Sverige har haft minst ett bibliotek och någon form av lokal bevakning (Nygren & Engelbrecht, 2018).

Det finns exempel på samverkan mellan lokala medier och bibliotek, där lokala medier till exempel öppnat pop-up-redaktioner på ett bibliotek under en dag eller några timmar. Så har till exempel danska Fyens Stiftstidende och finska Öst Nylands redaktion gjort och även Sveriges Radios lokala redaktioner (Carlsson 2020). Men en närmare samverkan än så, tycks inte särskilt vanlig. Så frågan är vad som händer när bibliotek och lokala medier bestämmer sig för att arbeta tillsammans, med ett gemensamt mål i sikte? Som forskare följde vi det här projektet med syfte att undersöka hur journalister och biblioteksanställda ser på sin roll i den offentliga sfären och hur den lokala demokratin formas i teori och praktik när lokaljournalistik och bibliotek möts i samverkan inför allmänna val.

Våra frågeställningar var:

- Vilka likheter och skillnader finns mellan lokaltidningarnas och bibliotekens sätt att tänka och resonera kring sina roller och sina uppdrag?
- Hur förändras arbetsformer och processer hos tidningshus och bibliotek när de samverkar?
- Hur förändrar ett samarbete förhållningssättet till lokaljournalistikens och bibliotekens positioner i den offentliga sfären och dess roller i den lokala demokratin?

För att kunna besvara våra frågeställningar gjordes forskningsintervjuer med projektets deltagare i två omgångar. Den första omgången ägde rum i april och maj 2022, när projektet nyligen hade inletts, och den andra intervjuomgången ägde rum i oktober 2022, när projektet höll på att avslutas.

Bakgrund

I Sverige ses fri journalistik som en förutsättning för demokratiska och vitala strukturer (Nord & Strömbäck 2012). Det bygger på en idétradition med en lång historia (se till exempel Gardeström 2020) – bland annat Jürgen Habermas (1984) tar upp behovet av ett offentligt samtal som är öppet för fri åsiktsbildning. Habermas nämner salongerna och kaffehusen på 1700- och 1800-talen som de viktigaste arenorna för diskussionen. I vår tid kan journalistiken ses som en sådan arena för samtal. Men kan även biblioteken vara det? Och vad händer om de förenas i en sådan strävan? Det är en viktig fråga i projektet.

I dag kan vi se en utveckling där medieföretagen alltmer rör sig i en riktning som Habermas beskriver som aristokratins offentlighet på 1800-talet, det vill säga folket är en publik till det pågående samtalet, och inte deltagare i offentligheten (Kaun 2020, s. 118). Habermas diskuterar hur den borgerliga klassen växer fram på 1700- och 1800-talen, och i vår tid diskuterar vi hur nya grupper av samhällsmedborgare kan delta i diskussionen.

I Medier & demokratis rapport *Den lokala journalistikens återkomst*, hänvisar Nygren och Tenor (2021) till den amerikanske statsvetaren Robert Dahl (1999) som i sin lista över kriterier för en demokratisk beslutsprocess sätter möjligheten för alla att skaffa sig information och kunskap högt. För att åstadkomma detta, menar författarna att det är viktigt att journalistiken är nära medborgarna och deras verklighet. Publiken ska känna att deras verklighet återspeglas i det lokala medieinnehållet. ”Den lokala journalistiken har en nyckelroll för att skapa gemensamma referensramar, ett gemensamt torg där stort och smått rapporteras och diskuteras. I denna process skapas den lokala identiteten, stoltheten över en hemort och en hembygd” (Nygren & Tenor 2021, s. 6).

Likaså i Medier & demokratis rapport *Lokalredaktören och framtiden*, dras slutsatsen att läsarna tycker att lokaltidningen Sydöstran gärna får ta större plats i lokalsamhället, våga stiga ut ur komfortzonen, arrangera debatter, ställa politiker mot väggen, och våga ställa och diskutera kontroversiella frågor. Blekingestudien visar att närvaro på plats är a och o för en lyckad lokaljournalistik, eftersom det framför allt är genom personliga möten som lokalredaktörerna får tips och uppslag till sina artiklar (Picha Edwardsson 2021). Även forskarna Michael Karlsson och Erika Hellekant Rowe (2019) hävdar att journalisternas fysiska närvaro har en avgörande betydelse. Journalisterna bör vara på platsen som de bevakar under lång tid för att lära känna människor, samhället och dess viktiga frågor.

Utbytet av åsikter och information är extra viktigt i samband med lokala val. En studie som undersökte lokala val 2018 i tre regioner och fem kommuner visar hur centrala lokala medier är som arena för lokala politiker och partier när det gäller att föra fram sina budskap. Studien visar också att sociala medier var av mindre betydelse för de lokala valprocesserna än man kanske skulle kunna tro (Nord, Nygren & Volny 2019).

Även biblioteken bygger på en lång idétradition. Den kan sägas sträcka sig tillbaka till när det skrivna ordet uppfanns och man snart insåg behovet av en plats för att organisera och bevara kunskap, tankar och erfarenheter som skrivits ned (Lerner 2009). I vår tid ses bibliotek även som viktiga ur ett socialt och demokratiskt perspektiv. Biblioteken är en del av en social struktur som tillsammans med andra inrättningar och institutioner, som kvarterskrogar, parker, föreningsliv och förskolor, bygger och binder samman ett samhälle (Klinenberg 2018). Även FN:s utbildningsorgan Unesco och den globala biblioteksorganisationen IFLA ser bibliotekens funktion bortom ett bevarande av böcker. I deras biblioteksmanifest betonas bibliotekens betydelse för hållbar utveckling och individens möjlighet att fatta självständiga beslut (IFLA-Unesco 2022).

I Sverige är bibliotekens verksamhet sprungen ur folkrörelsens betoning på folkbildning som en del i en demokratisk tradition. En demokrati behöver bildade medborgare som kan vara delaktiga i samhällets beslutsprocesser (Hansson 2012; Grönvall & Hjalmarsson 2014). Sundin (2020) menar att i dag kan bibliotekens förhållningssätt till fakta och källkritik ses som särskilt nödvändigt i en samtid som ibland verkar präglas av falska påståenden och ifrågasättande av fakta. Biblioteken kan därför ses som både ”aktörer” och ”arenor” för ett fungerande demokratiskt samtal, menar Sundin (ibid, s. 162). Det förtroende som människor känner för biblioteken gör dessa till ”en infrastruktur för samhällets gemensamma kunskapsbas, som är tillgänglig hela livet och i hela Sverige” (Sundin 2020, s. 164).

Även om bibliotek och demokrati gått hand i hand sedan tidigt 1900-tal i Sverige var det först när den nya bibliotekslagen trädde i kraft 2014 som demokratiuppdraget infördes i lagtexten (Hansson 2019; SFS 2013:801). Det är dock inte alltid självklart vad bibliotekens demokratiska uppdrag betyder i praktiken. I Lisa Ohlsson Dahlquists avhandling *Folkbildning för delaktighet: en studie om bibliotekets demokratiska uppdrag i en digital samtid* framkommer att det krävs reflektion och dialog bland bibliotekarier om hur biblioteken ska arbeta med att främja demokrati (Olsson Dahlquist 2019).

I dag står både folkbibliotek och lokala medier inför stora samhällsutmaningar. I viss mån liknar dessa varandra – det handlar till exempel om besparingar, färre användare samt nya medieformer och ny teknologi som utmanar verksamheterna (Eriksson 2023; Hansson 2012; Nygren 2018; Zuiderveld 2020). En förhoppning med det här projektet var initialt att samarbetet mellan lokala medier och bibliotek skulle resultera i nya sätt att tänka, arbeta och skapa nya format. I analysen av intervjuerna har vi därför inspirerats av tre olika begrepp inom innovationsteori: innovation i form av nya positioner, nya produkter eller nya paradigmer (Storsul & Krumsvik 2013). Nedan följer en sammanfattning av våra slutsatser.

Motiv och mål: Nya positioner och produkter

Motiv och mål med projektet var delvis olika för biblioteken och lokaltidningarna. Biblioteken ville få ut mer information till medborgarna om vad biblioteken gör, vilka tjänster de kan erbjuda och vad de kan betyda för lokala demokratiska strukturer. Två bibliotek använde specifikt uttrycket ”stärka” bibliotekets ”roll” eller ”position”. De ville synliggöra bibliotekens roll som en ”demokratisk arena” i samhället. Det fanns en önskan om att biblioteket skulle bli en självklar mötesplats för det demokratiska samtalet, samt nå ut till nya grupper i samhället utöver de traditionella biblioteksanvändarna.

Biblioteken ville även jobba med demokrati frågor mer konkret, något som de upplevde att de inte gör i den dagliga verksamheten, trots att uppdraget ingår i bibliotekslagen. Men enligt en biblioteksrepresentant finns det olika åsikter inom biblioteksvärlden om vad detta innebär. Därför ville biblioteken i projektet utforska vilken roll de skulle kunna ha inför valet när det gällde att nå ut med information och bidra till kunskapsförmedling.

Tidningarnas mål med projektet drevs mer av nyfikenhet på vad nya konstellationer skulle kunna skapa för nya idéer och produkter, och vad samarbetet skulle kunna leda till när det gällde att nå nya läsargrupper. Det fanns en allmän målsättning att försöka tänka i nya banor kring hur de skulle kunna nå personer i spridningsområdet som de annars hade svårt att nå. Samtidigt fanns det en grundtanke som stämde överens med bibliotekens målsättning att bidra till folkbildningen, främja demokratin och sprida information inför valet.

Samarbete och finansiering: Lika men ändå olika paradigmer

Bibliotek och lokaltidningar identifierade tidigt likheterna i varandras uppdrag. Men under projektets gång upptäckte de också skillnader. Dessa påverkade de gemensamma processerna, men kom också att inspirera till nya sätt att tänka och arbeta.

Samtliga parter som intervjuats i projektet uttrycker uppskattning över samarbetet mellan bibliotek och lokaltidningar. Det har varit lärorikt, spännande, givande och intressant att samarbeta med en extern partner som man inte har samarbetat med tidigare, och heller inte tänkt på att samarbeta med innan det här projektet genomfördes. Bibliotek och lokaltidningar betonar de gemensamma dragen i varandras paradigmer: oberoende, objektiva och med det demokratiska uppdraget i förgrunden. Man nämner även att båda parter arbetar med källkritik, folkbildning, samhällsnytta och med fakta som bas. En annan likhet är att man vill bredda sin målgrupp och nå ut till nya användare, gärna ungdomar, unga vuxna, människor som nyligen flyttat till Sverige och människor som bor i så kallade utsatta områden.

Men trots ett övergripande gemensamt mål fanns det också skillnader som påverkade samarbetet. En sådan var den ekonomiska basen. Lokaltidningarna är kommersiella bolag medan biblioteken drivs av offentliga medel. En lokaltidning beskrev hur detta yttrade sig som kulturskillnader mellan biblioteket och lokaltidningen, och skillnaderna blev tydliga under idéarbetet i projektet. Tidningen beskrev att de måste tänka mer på kostnader och mer strategiskt i valet av idéer som går att genomföra. Vissa idéer som föreslogs var lokaltidningen skeptisk till, eftersom det inte fanns tillräckligt stort kommersiellt värde för deras del.

Ett konkret exempel på hur skillnader i ekonomisk bas påverkade samarbetet är synen på vad som kunde läggas ut gratis, respektive bakom betalvägg, på tidningarnas sajter. Det uppstod diskussioner om det var möjligt att lägga ut länkar till videoinspelningar från gemensamma evenemang publikt utan prenumerationsinloggning.

Ett annat exempel på en krock i samarbetet är det faktum att lokaltidningen vill locka nya prenumeranter och dra in prenumerationsintäkter, medan biblioteken tillhandahåller tidningen gratis för sina besökare. Det kan tänkas bli ett problem om biblioteket marknadsför denna tjänst samtidigt som man arrangerar ett evenemang tillsammans med lokaltidningen som vill locka nya prenumeranter. Aktörerna i studien föreslog inte någon egentlig lösning på problemet, utan konstaterade mest faktum och utgick ifrån att man i samarbetet måste ta hänsyn till skillnaderna i synsätt.

Samarbetsprocessen påverkades även av skillnader i hur man arbetar. Både lokaltidningarna och biblioteken noterade att man har olika tempo. Man arbetar olika fort och har olika tempo när det gäller att planera och att komma igång med saker och ting. Biblioteken arbetar mer långsiktigt, medan medierna arbetar mer från en dag till en annan. Varken lokaltidningarna eller biblioteken var dock beredda att ändra på sina arbetssätt i någon större utsträckning, utan konstaterade mest att det är viktigt att ta hänsyn till varandras olikheter när man samarbetar.

En annan viktig skillnad, som togs upp av de medverkande i projektet, var mediernas granskande funktion i samhället. Även om det ingår i bibliotekens grunduppdrag att precis som medierna bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning, och att bidra till bildning, så ingår det inte i deras uppdrag att granska makthavare. Det gör däremot medierna, vilket kan medföra dilemman för lokaltidningarna i samarbetet med biblioteken. En av lokaltidningarna beskrev att det ingår i deras uppdrag att granska just kulturnämnden och bibliotekets verksamhet, men att man löste det genom att vara medveten om problematiken och se till att rätt medarbetare från tidningen deltog i projektet för att inte riskera att hamna i kläm. En annan lokaltidning hanterade skillnaderna i uppdragen genom att dela upp arbetet så att lokaltidningen stod för innehållet och de frågor som ställdes i debatter och utfrågningar, och biblioteken stod för arenan.

I projektet har de olika rollerna således kunnat hållas isär, bland annat genom att allokera olika personer till de olika uppdragen. Hos medieföretagen verkar medvetenheten om problematiken hög, men kanske inte alltid hos biblioteken.

Styrkan i den lokala närvaron: Bibliotekens och lokaltidningens positioner

Bibliotek och lokaltidningar identifierade också skillnader sinsemellan i vilken position de har i samhället och hur de arbetar för att förändra den positionen.

Det var tydligt att biblioteken såg projektet som en möjlighet att flytta fram sin position som en demokratisk arena i samhället. Projektet blev en chans för dem att marknadsföra bibliotekets roll i den lokala demokratin men också som en kanal för samhällsnyttig information. Här uppmärksammade biblioteken de skillnader som finns mellan lokaltidningens och bibliotekets erbjudande till medborgarna. Ett av biblioteken uttryckte att de kunde lära sig av lokaltidningens mer offensiva sätt att marknadsföra sig, sina tjänster och sina produkter. ”Biblioteken måste sluta tro att det är självklart för alla vad ett bibliotek gör”. Några konkreta planer på hur detta skulle genomföras, diskuterades inte. Däremot diskuterades olika idéer utifrån det grundkoncept som redan finns, och förslag på event kring källkritik, fake news och demokrati nämndes.

Lokaltidningen hade dock en helt annan bild av bibliotekens position i samhället. Under projektets gång blev det tydligt för dem vilken roll biblioteken har i det lokala samhället, vad biblioteken betyder för människor och vad den lokala närvaron gör för den positionen. En lokaltidning uttryckte att de hade fått förnyad respekt och förståelse för bibliotekens roll och betydelse för människor. En av de vanligaste frågorna de fick, när de var ute och informerade om valet, var frågan om bibliotekets öppettider.

En av lokaltidningarna uttryckte stor respekt för bibliotekens lokala närvaro på flera mindre orter. Den lokala närvaron var tydligare bland lokaltidningarna en gång i tiden, när de hade små lokalredaktioner ute i kommuner och på mindre orter. Ibland var dessa lokalredaktioner bara bemannade med en eller två journalister, som skickade in sina texter till centralredaktionen. Men flera av dessa mindre lokalredaktioner har nu lagts ner, bland annat på grund av en alltmer ansträngd ekonomisk verklighet. En lokaltidning menade också att ett annat skäl var att det var tungt för en enskild journalist att ensam bemanna en redaktion. Vid ett besök på ett bibliotek på en mindre ort insåg lokaltidningen vad den lokala närvaron betyder i form av kontakter och relationer med invånarna på orten, något som lokaltidningen till viss del har förlorat.

”Vi fick direkt med oss en massa bra nyhetstips, bara för att vi var ute och pratade med folk, egentligen utan ärende. Så det blev ganska tydligt för mig att om man ger sig ut och visar intresse så händer det grejer.”

En annan lokaltidning beskriver hur biblioteken har en så bra fysisk arena där folk möts, och att de har lättare att få kontakt med människor än vad tidningarna har. ”Vår arena är mer teoretisk,” som en journalist beskrev det. Den lokala närvaron och relationen till invånarna var alltså något som lokaltidningarna eftersträfvade, men upplevde att de inte längre hade i lika hög grad som tidigare, och i motsats till biblioteken. Samarbetet skapade således en potential för att fylla dessa geografiska och relationella luckor. Men någon djupare diskussion kring detta verkar inte ha skett inom ramen för projektet.

I viss mån har biblioteken redan en stark position hos en målgrupp som lokaltidningar gärna vill nå ut till, nämligen unga vuxna med mindre barn. Denna målgrupp skulle potentiellt kunna bli nya, betalande prenumeranter på lokaltidningen och är därför attraktiv för lokaltidningarna. Biblioteken har redan en etablerad kontakt med den målgruppen, eftersom de ofta besöker bibliotekens barnavdelningar och tar del av aktiviteter som erbjuds där. En följd av detta, var att en lokaltidning och ett bibliotek delvis hade olika syn på vilken som skulle vara den primära målgruppen i det här projektet. Biblioteket ville hellre nå ungdomar, som generellt sett inte är frekventa besökare på biblioteket, medan lokaltidningen ville nå unga vuxna med mindre barn.

Bibliotek och lokaltidningar uttryckte också förvåning över hur låg kunskapsnivån kring demokrati frågor verkade vara hos framför allt nyare svenskar. Tidningarna hade till exempel förberett ett informationsmaterial kring valet som de delade ut, men insåg snart att kunskapsnivån hos mottagarna inte låg rätt. Kanske saknade lokaltidningarna och biblioteken helt enkelt kunskap om den målgrupp de ville nå ut till. Samtidigt uttryckte en representant för ett av biblioteken hur den kunskapsbrist de fann ökade insikten om bibliotekens och lokala mediers demokratiska funktion.

”Alla har rätt till sanningsenlig och opartisk information. Det tog vi med oss, här finns ett jättebehov och här kan både bibliotek och lokalpress fylla glappet.”

Slutsatser och diskussion: Samarbete med potential – och utmaningar

Vår studie lyfter fram flera likheter i de paradig som biblioteken respektive lokaltidningarna vilar på, men också några grundläggande skillnader. Biblioteket är en demokratisk och neutral arena för yttrandefrihet och informationsspridning som är tillgänglig för alla. Lokaltidningen är också oberoende och neutral och har ett demokratiskt uppdrag – men verksamheten vilar på kommersiell grund och tidningens offentlighet och fria åsiktsbildning är bara tillgänglig om man betalar för den. Dessutom ingår det i mediernas uppdrag att granska kommunens olika verksamheter, som exempelvis biblioteken. Hur kan denna skillnad hanteras i samverkan? Denna studie ger bara delvis svar på den frågan.

Ett annat intressant resultat i analysen är att bibliotek och lokaltidningar delvis har olika primära målgrupper. Biblioteken har redan en närmare relation till en målgrupp som lokaltidningarna gärna vill nå, nämligen unga vuxna. Det kan skapa problem och olika typer av utmaningar i ett gemensamt samarbete, men också nya möjligheter. Hur denna skillnad i målgrupper och paradig kan utnyttjas som potential i ett framtida samarbetsprojekt, vore därför intressant att utforska.

Den innovativa delen i projektet kom inte särskilt långt, framför allt på grund av bristen på tid. Det var i huvudsak traditionella journalistiska event som genomfördes, utan någon större innovationshöjd. Men även om politiska debatter som form inte är ett nytt koncept, är det faktum att det sker i samverkan mellan lokaltidning och bibliotek ett nytänkande i sig. Ett av biblioteken i projektet konstaterade att de inte hade kunnat arrangera ett liknande event på egen hand, utan tidningens hjälp. Lokaltidningarna uttryckte att de såg samarbetet som ett litet steg på väg mot något nytt. Vår reflektion är att det kanske kan bli större innovationshöjd på sikt, om samarbetet får en fortsättning.

Den största effekten av projektet var troligen att de inblandade bibliotekarierna och journalisterna inspirerades av varandra och såg potentialen i det gemensamma demokrati arbetet framöver. De fick nya idéer och kände vikten av att jobba med dessa frågor. Med draghjälp från medieföretagen kände

biblioteken att de kunde, och borde, flytta fram sina positioner och stå upp mer för sina grundläggande samhällsuppdrag. Bibliotekslagen säger att biblioteken ska delta i demokratiarbetet, men det har inte varit så prioriterat förut. Ur teorin om offentlighet ser vi att biblioteken är outnyttjade resurser som offentlig arena för samtal om demokratifrågor. Här går det att utnyttja det offentliga rummet mer för samtal om vår tids stora frågor, samt informera och fortsätta traditionen om folkbildning av medborgarna (Hansson 2012; Grönvall & Hjalmarsson, 2014, Olsson Dahlquist, 2019). Det finns, som vi ser det, en potential i biblioteken som plats (Sundin, 2020) som är värd att utforska, inte minst som ett sätt för lokala medier att komma närmare sina medborgare (Nygren & Tenor 2021; Picha Edwardsson 2021; Karlsson & Hellekant Rowe 2019)

En annan slutsats är att det finns ett stort behov av fysiska platser för möten och samtal, som motvikt till vårt alltmer digitaliserade samhälle. I Habermas teori om offentlighet ser han idealet för det offentliga samtalet som en samling av privata individer som diskuterar och förhandlar problem som är av samhällsintresse för att nå konsensus om hur dessa frågor ska lösas (Kaun 2020 s. 114; Wessler 2018, s. 13). Som en av slutsatserna i det här projektet, vill vi lyfta fram ett ideal där medierna initierar den offentliga diskussionen, medan biblioteken upprätthåller och ger förutsättningar för den i sitt fysiska rum, det vill säga på biblioteket, dit alla samhällets medborgare är välkomna.

En fråga som kan behöva diskuteras närmare är samtalens funktion. Båda parterna är överens om att det finns ett behov av ett offentligt samtal. Men i vårt projekt ställs medieföretagens kommersiella krav och granskande uppdrag mot bibliotekens folkbildande verksamhet, och detta bidrar till viktiga skillnader mellan de båda aktörernas synsätt på sin roll i den offentliga debatten. Det visar också på den komplexitet som kan finnas i hur biblioteken ska tolka sitt demokratiuppdrag (Olsson Dahlquist, 2019; Hansson 2012), i det här fallet i samarbete med externa aktörer. Att utforska detta ytterligare är något som vore intressant i ett kommande forskningsprojekt.

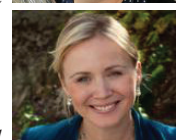
Fyra viktiga slutsatser

- Det finns viktiga likheter mellan bibliotek och lokala medier: de är oberoende, objektiva och med det demokratiska uppdraget i förgrunden. Båda parterna arbetar med källkritik, folkbildning, samhällsnytta och med fakta som bas. Båda vill också bredda sin målgrupp och nå ut till nya användare.
- Biblioteken har en unik position i det lokala samhället och når en målgrupp som mediehusen gärna vill nå, nämligen unga vuxna. Biblioteken å sin sida såg potentialen i att lära sig av mediehusens offensiva sätt att marknadsföra sig för att stärka sin position som demokratisk arena.
- Projektet tydliggjorde vikten av den lokala närvaron i fysisk form. Det finns en potential i biblioteken som plats som är värd att utforska, inte minst som ett sätt för lokala medier att komma närmare sina medborgare.
- Det finns ett behov av fysiska platser för möten och samtal, som motvikt till vårt allt mer digitaliserade samhälle.

*Malin Picha Edwardsson,
lektor i journalistik, Södertörns högskola*

*Maria Zuiderveld,
lektor i journalistik, Södertörns högskola*

Referenser

- Carlsson, O. (2020). Det lokala innehållet flödar i radion 2020. *Sveriges Radio*, 11 december. <https://sverigesradio.se/artikel/7622916>
- Dahl, R. A (1999). *Demokratin och dess antagonister*. Stockholm: Ordfront.
- Eriksson, T. (2023). 2023 ett magert år för biblioteken. *Biblioteksbladet*, 6 februari. <https://www.biblioteksbladet.se/ideer/kommentar/biblioteken-pa-svaltkur-vem-bryr-sig/>
- Gardeström, E. (2020). Journalistik och demokrati – en ambivalent kärlekshistoria. I Appelgren, E. & Widholm, A. (red.) *Mellan det hyperlokala och globala: Journalistikens förändringar och utmaningar i en digital tid: Vänbok till Gunnar Nygren*. Huddinge: Södertörns högskola, ss. 23-33.
- Grönvall, K. & Hjalmarsson, J. (2014). Bildning för vår tids bibliotek. I: Burman, Anders (red.), *Att växa som människa: om bildningens traditioner och praktiker*. Huddinge: Södertörns högskola, ss. 301-319.
- Habermas, J. (1984) *Borgerlig offentlighet*. Lund: Arkiv förlag.
- Hansson, J. (2012). *Folkets bibliotek: texter i urval 1994-2012*. Lund: BTJ Förlag.
- Hansson, J. (2019). Förord. I: *För det demokratiska samhällets utveckling. Bibliotekslagen enligt lagstiftaren*. Stockholm: Svensk biblioteksförening.
- IFLA-Unesco (2022). *The IFLA-UNESCO Public Library Manifesto 2022*. <https://repository.ifla.org/handle/123456789/2006>
- Karlsson, M. & Hellekant Rowe, E. (2019). Local journalism when the journalists leave town: Probing the news gap that hyperlocal media are supposed to fill. *Nordicom Review*, 40 (Special Issue 2): 15–29. doi: 10.2478/nor-2019-0025.
- Kaun, A. (2020). Jürgen Habermas: Borgerlig offentlighet (1962). I Bengtsson, S., Ericson, S. & Stiernstedt, F, (red.) *Medievetenskapens idétraditioner*. Lund: Studentlitteratur.
- Klinenberg, E. (2018). *Palaces for the people: how social infrastructure can help fight inequality, polarization, and the decline of civic life*. New York: Crown.
- Lerner, F. A, (2009). *The story of libraries: from the invention of writing to the computer age*. Uppl. 2. London: Continuum.
- Nord, L., Nygren, G. & Volny, S. (2019). *Medierna och lokalvalen 2018 - Gamla aktörer på nya digitala arenor*. Journalistikstudier vid Södertörns högskola 11, DEMICOM-rapport nr 40 Mittuniversitetet, Medier & demokrati: Rapport 2019:2.
- Nord, L. & Strömbäck, J. (2012). *Medierna och demokratin*. Lund: Studentlitteratur.
- Nygren, G. (2018). En komplicerad lokal medieekologi. Facebook den nya lokala offentligheten?

I Andersson, A., Carlander, A., Lindgren, E. & Oskarson, M. (red.) *Sprickor i fasaden*. Göteborgs universitet: SOM-institutet, ss 195-212.

Nygren, G. & Schjærff Engelbrecht, N. (2018). Vita fäckar och medieskuggor – stora skillnader i mediernas kommunbevakning. I Truedsson, L. (red.) *Mediestudiers årsbok: tillståndet för journalistiken 2017/2018*. Stockholm: Institutet för mediestudier, ss. 22-53.

Nygren, G. & Tenor, C. (2021). *Den lokala journalistikens återkomst*. Medier & Demokrati: Rapport 2021:1.

Olsson Dahlquist, L. (2019). *Folkbildning för delaktighet: en studie om bibliotekets demokratiska uppdrag i en digital samtid*. Diss. Lund : Lunds universitet, 2019

Picha Edwardsson, M. (2021) Lokalredaktören & Framtiden - Forskningsprojekt på Sydöstran visar vägen i nytt medielandskap. Medier & Demokrati: Rapport 2021:3.

Sundin, O. (2020). Skolan och biblioteken som aktörer för demokratiska samtal. I *Nationell satsning på medie- och informationskunnighet och det demokratiska samtalet, Det demokratiska samtalet i en digital tid: en antologi om desinformation, propaganda och näthat*. Stockholm: Elanders, ss. 153-165.

SFS 2013:801. *Bibliotekslagen*.

Svensk biblioteksörening (2015). För det demokratiska samhällets utveckling: bibliotekslagen enligt lagstiftaren. Stockholm: Svensk biblioteksörening.

Storsul, T. & Krumsvik, A. (2013). *Media innovations: a multidisciplinary study of change*. Göteborg: Nordicom.

Wessler, H. (2018). *Habermas and the Media*, Cambridge: Polity Press.

Zuiderveld, M (2020). Så försöker BT lansera sin journalistik. Innovationsprocesser i redaktionell marknadsföring. I *Beta Borås accelererar BT:s digitala resa*. Medier & Demokrati, rapport 2020:01, Lindholmen Science Park.

Tidigare rapporter från Medier & demokrati

Rapport 2022:3

Sällananvändare av nyheter: delrapport 3

Publicerad den 14 december 2022

Rapport 2022:2

Sällananvändare av nyheter: delrapport 2

Publicerad den 31 maj 2022

Rapport 2022:1

50 mediechefer om AI och automatisering

Publicerad 8 februari 2022

Rapport 2021:3

Lokalredaktör 2.0

Publicerad den 15 december 2021

Rapport 2021:2

Sällananvändare av nyheter: delrapport 1

Publicerad den 4 maj 2021

Rapport 2021:1

Den lokala journalistikens återkomst

Publicerad den 9 februari 2021

Rapport 2020:3

Konstruktiv journalistik – lägesrapport om en omstridd rörelse

Publicerad 30 september 2020

Rapport 2020:2

AI, journalistiken och medieaffären

Publicerad 16 juni 2020

Rapport 2020:1

Beta Borås accelererar BT:s digitala resa

Publicerad 10 mars 2020

Rapport 2019:4

AI och journalistiken

Publicerad 17 december 2019

Rapport 2019:3

Nyhetsmedierna och publiken

Publicerad 19 november 2019

Rapport 2019:2

Medierna och lokalvalen 2018

Publicerad 20 maj 2019

Rapport 2019:1

Facebook-kartan vässade SVT:s valbevakning

Publicerad 19 mars 2019

Rapport 2018:6

Folkbildning och lekfullhet lockar 25-35-åringar

Publicerad 12 december 2018

Rapport 2018:5

Kreativa berättargrepp förnyade valbevakningen

Publicerad 16 oktober 2018

Rapport 2018:4

Från gratis till betalinnehåll

Publicerad 4 september 2018

Rapport 2018:3

Interaktiv innovation imponerar

Publicerad 19 juni 2018

Rapport 2018:2

Växla ned i print – flipp eller flopp?

Publicerad 24 april 2018

Rapport 2018:1

Facebook nu jämsides med norska lokalmedier

Publicerad 26 mars 2018

Rapport 2017:1

300 procent upp för prisat journalistiskt integrationsprojekt

Publicerad 21 december 2017

Samtliga rapporter finns att ladda ner:

medierochedemokrati.lindholmen.se/publikationer

Kontakter

Medier & demokrati, Lindholmen Science Park

Martin Holmberg

Programansvarig

martin.holmberg@lindholmen.se

Telefon: +46 (0)31-7647061

Foto på förstasidan: Patricia Svensson, Mattias Altgärde, Martin Holmberg, Jan Pettersson
Titlarna på rapportförfattarna är de titlar som gällde under projektets aktiva del.

MEDIER&DEMOKRATI

Medier & demokrati leds av Lindholmen Science Park och finansieras av Västra Götalandsregionen och Riksbankens Jubileumsfond. Satsningen stöds också av bland andra Sveriges kommersiella medier inom TU – Medier i Sverige, public servicebolagen Sveriges Television och Sveriges Radio, Sveriges ledande medieakademier som Göteborgs universitet, Jönköping University, Karlstads universitet, Linnéuniversitetet, Mittuniversitetet och Södertörns högskola. Därtill av internationella aktörer som Nordicom, den globala branschorganisationen WAN-IFRA samt i Norge av utvecklingsnätverket NxtMedia, Norwegian Research Center for AI Innivation (NorwAI) och bransch- och utgivarorganisationen Mediebedriftenes Landsforening (MBL).